

October.

Nu wordt het tijd, naar de eerste bonte kraai uit te zien, of liever, wie er gelegenheid toe heeft, moet nu langs de zeedijken of over de groote heidevelden gaan wandelen, om iets van de groote trek der bonte kraaien gewaar te worden. Tegen het vallen van de avond zal hij er dan licht niet één, maar troepen van twintig, zestig, honderd of meer met loome vleugelslag uit het Oosten zien komen opdagen, meestal vergezeld door kleinere zwarte vogels, de torenkauwen. 's Morgens vroeg vallen er aardiger tooneelen uit de trek waar te nemen: een gezelschap grasmussen in de vlierstruiken, troepen lijsters, ongeregeld rondvliegend, of soms, zooals in October '91 bij ons op Texel, onbegrijpelijke hoeveelheden Vlaamsche gaaien in de beuken. Dat is de moeite waard, in de gouden nevels van een herfstmorgen een duizendtal van die prachtige bonte, schichtige vogels krijschend heen en weer te zien schieten tusschen het vergelend loover. Iedere dag werden de vertrekkende vervangen door nieuwe troepen, totdat na een week het gaaienleger gepasseerd was. Toen begon de goudhaantjes-trek en iedere morgen was hetzelfde boschje vol van het dunne muizengepiep van die kolibritjes van het Noorden.

Meezen, spechten, boomkruipertjes en boomklevers zijn hun zwerfend leven al sedert eenige weken begonnen en brengen overal vertier en vroolijkheid, tot zelfs in de triestigste stadstuintjes. Dan verschijnen ook verscheidene roofvogels, waaronder dikwijls genoeg groote soorten, alleen is 't maar moeilijk de vogels, die zoo hoog en zoo snel vliegen, naar behooren te onderscheiden. Was dat een havik of een slechtvalk, een buizerd of een wouw, een vischarend of een zeearend?

De winterslapers gaan naar kooi: vleermuizen, egels, kikkers en salamanders, hagedissen en slangen en de meest gevoelige insecten. Nog vliegen enkele vlinders rond, de dikke doodshoofdvlinder (*Acherontia atropos*), enkele spinners (*Bombyx crataegi* en *B. populi*) en een paar wintervlinders (*Acidalia brumata* en *Fidonia defoliaria*), die nu met teerbanden van de boomen moeten afgehouden worden. De rupsen van witjes (*Pieris* sp.) beginnen nog eens van voren af aan, alsof ze nog geen kwaad genoeg gesticht hadden, en de berkenpanrups maakt nog, dat hij zich aan de berkenblaren volwassen eet, eer zij al hun voedingsstof verloren hebben. Muggen en vliegen en oorwormen kunnen ons nog maar niet verlaten, doch hun dagen zijn geteld; de bijen hebben hun winterkwartieren al betrokken, de stoere hommels vliegen nog rond, en ook de parasiet-hommels (*Teucrium scorodonia* bloeit ook nog). Zij houden het nog wel tot November uit, maar dan zoeken ook de hommelskoninginnen en de wijfjes-parasiethommels een beschut plekje om te overwinteren.

De mannetjes, de darren, kleumen nog een poosje rond. Met de warmte is ook hun vliegkracht verdwenen; lui kruipen ze rond in 't natte gras. Vindt ge zoo'n sukkel, neem hem mee naar de warme kamer en voed hem met suikerwater; een paar dagen kan hij dan nog het leven genieten.

Alle boomen laten nu hun bladeren vallen en de wormen, schimmels en paddestoelen zullen de heele winter hard moeten werken, om er tegen het voorjaar het een en ander van op te ruimen. Wie nu in park of tuin een groepje goudesschen of spitsbladige ahorns of een hanekam-meidoorn (*Crataegus Crus galli*) weet te staan, kan iedere dag zijn hart ophalen. In sommige jaren zijn de herfstkleuren schitterender dan in andere, dat hangt van de verdeeling van regen en zonneschijn af; verleden jaar waren de herfsttinten niet rijk, maar 1896 schijnt een herhaling te zullen geven van de onvergelykelijke kleurenpracht van twee jaar geleden. Toen leek de *Crataegus Crus galli* in 't Vondelpark bij Vondels standbeeld één groote vuurbol, waarvan in 't heldere middagzonnetje een oogverblindende glans scheen uit te stralen.

Hij won 't ver van zijn landgenoot, de wilde wijn (*Ampelopsis quinquefolia*), die hier aan de zuidgevels der huizen zijn bonte herfstblaren met ijle trossen van diepzwart-blauwe roodgesteelde druiven doorweven heeft. Hij bloeit ook nog. Maar dit zijn alle buitenlanders; zie nu ook het gelend loof van onze berken, het ijle goud dat langzaam valt langs de witte stammen, schoongespoeld door de herfstregens en prijkend met een zachtroode gloed, heel fijn: dezelfde tint, die met een flauwe blos het satijnen dons aan keel en borst der zeezwaluwtsiert. Dan het rood en geel der iepen, het koperbrons van de eik, de warme kleuren van de kastanje en het diepe purpurbruin der esschen.

De elzen blijven halstarrig groen, zij worden al donkerder en donkerder, terwijl de wilgenblaren juist steeds lichter worden, totdat ze in het maanlicht bijna geheel wit lijken; maar met November staan ook die boomen geheel kaal.

Zoo gaan dan ook de boomen rusten; de werkzaamheid der wortels verminderde, doordat de grond zijn warmte verloor, nu kunnen de bladeren niet meer werken, te meer, daar hun 't licht en de warmte ook gaan begeven. Alles wat zij aan levende stof bevatten, trekt zich terug in de takken en de stam. Nu is het blad nutteloos geworden; het laatste werk dat nog geschiedt, is, dat er zich aan de voet van de bladsteel een laagje weefsel vormt, dat gemakkelijk loslaat, en bij 't minste stootje, 't zij van de ruwe wind of van een liefelijke zonnestraal, zinkt het uitgeputte blad ter aarde. T.

Vragen en korte Mededeelingen.

Van **Heukels' Schooflora** is dezer dagen de 7de druk verschenen.

Een verblijdend verschijnsel, die snel op elkaar volgende drukken van dat uitmuntende werk. 't Is een zeker bewijs, dat de studie der natuur hoe langer hoe meer beoefenaars

vindt; want 't bruine boekje is de onafscheidelijke, de onmisbare gezelschap geworden, van ieder die van onze flora iets weten wil.

Ook deze druk is volgens het titelblad weer verbeterd en vermeerderd; vermeerderd, zooals blijkt door circa 50